

СЛОВО ЛАПОВУ

Лист за библиотекарство, књижевност, културу и завичајност,
година IV, број 14, март 2024.

САДРЖАЈ

ТЕМА БРОЈА

Милосав Лаповац - 1. и 2. страна

СТАРА И РЕТКА КЊИГА

Старе српске књиге у цркви у Брзану - 3, 4, 5 и 6. страна

ШУМАДИЈСКА ПОДРУЖНИЦА БДС-а

Изборна скупштина - 6. страна

ТРАГОМ СВЕТОГ ПИСМА

О посту - 7, 8 и 9. Страна

РАЗГОВОРИ ПОД ЗАПИСОМ

Херојине које нећемо заборавити – 9. Страна

КЊИЖЕВНИ КЛУБ

IN MEMORIAM – 10. и 11. страна

НА КОРЗОУ КРОЗ ВЕКОВЕ

Пруга – 12. и 13. страна

КУЛТУРНА ДЕШАВАЊА

Дани вина – 14. страна

ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

Дан општине Лапово – 15, 16. и 17. страна

КУЛТУРА СЕЋАЊА

Мартовски погром – 18, 19, 20, 21. и 22. страна

ЗНАМЕНИТИ СРБИ

Чији си ти, мали? – 22, 23. и 24 страна

Данијела Вулићевић

КЊИГА О МИЛОСАВУ ЛАПОВЦУ

ТЕМА БРОЈА

Крајем 2023. године Општинска библиотека „Слово“ је средствима из буџета Општине Лапово објавила значајну завичајну публикацију. Марко Станојевић, мастер историчар и Данијела Вулићевић, дипломирани библиотекар су након исцрпног истраживања и захваљујући сарадњи са Државним архивом Србије, написали књигу „Милосав Лаповац“. Публикација има поднаслов: *између књаза и народа*.

У уводу је наведено да није у питању романсирана биографија већ историографија једног краја и њеног првака, књига о учешћу Милосава Лаповца у стварању модерне српске државе. У њој је приказана и његова друга страна и његов негативни став према ученим људима који је описао Вук Стефановић Караџић. У раду је акценат стављен на примарне историјске изворе, тј. писма која се чувају у Државном архиву Србије. На жалост, у овим фондовима сачувана су само писма која је Милосав Лаповац слао књазу Милошу Обреновићу, али не и обратно.

О књизи је рецензент мр Предраг Илић, архивски саветник запослен у Историјском архиву Шумадије, рекао:

„Бројни заслужни људи из наше савремене историје, у различитим периодима, нису били предмет истраживања. Они, иако су били присутни и актери важних догађаја, нису били тема писаних радова и монографија, већ су само узгред помињани као учесници и сведоци збивања у краткотрајним или дуготрајним процесима. Један од таквих примера је и кнез Милосав Стојановић Лаповац, значајна личност скоро свих кључних момената у периоду Првог и

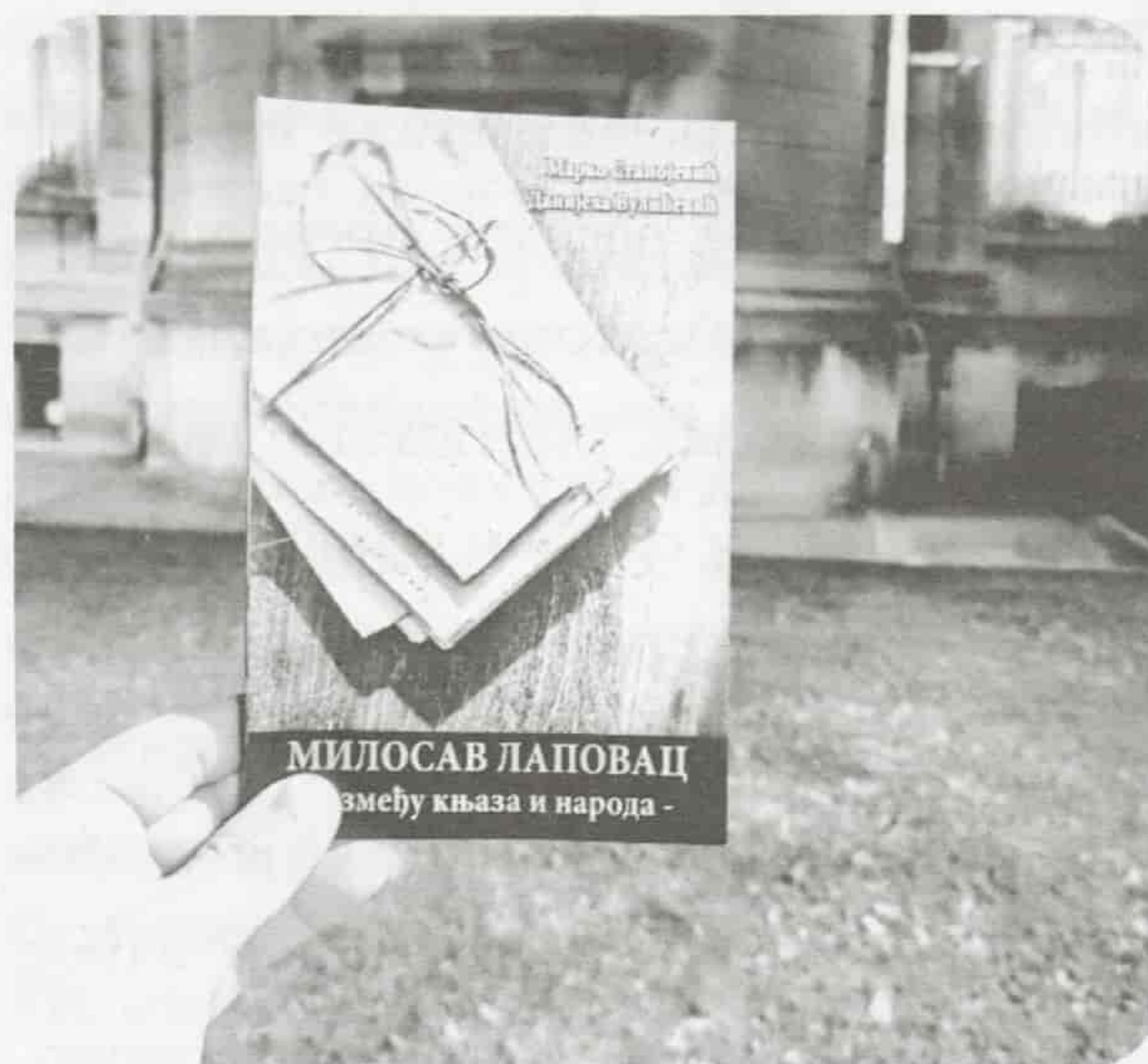

Фото: Стеван Стефановић

Другог српског устанка, као и периода стварања модерне српске државе, све до његове смрти 1844. године. Наши историчари уредно су га помињали у својим студијама и монографијама, не преувеличавајући и не умањујући улогу коју је имао у разним догађајима, али једноставно, до данас, предмет посебног истраживања и проучавања нису биле његова биографије и улога у периоду стварања модерне српске државе. Ову „историјску неправду“ према једном од значајних људи из прве половине XIX века монографијом – књигом „Милосав Лаповац: између књаза и народа“ покушавају да исправе историчар Марко Станојевић и библиотекар Данијела Вулићевић. Аутори су правилном структуром књиге (Увод, Милосав Стојановић Лаповац и његово доба и Преписка Милосава Стојановића Лаповца са књазом Милошем Обреновићем) обухватили све аспекте његовог живота. У првом делу књиге на основу познате расположиве грађе и литературе аутори су обрадили његову личну и професионалну биографију, а у другом делу књиге приредили и публиковали по први пут 21 писмо из „Књажеске канцеларије – Нахије смедеревске“, два писма из „Књажеске канцеларије – Нахије крагујевачке“ и једно из Збирке Мите Петровића. Крајње објективно је представљена лична и про-

фесионална биографија Милосава Стојановића Лаповца, од његове најраније младости која је позната, преко улоге у подизању Првог српског устанка, његове везе са Карађорђем, учествовање у разним биткама у Првом српском устанку, улога и значај у Другом српском устанку, однос са Милошем Обреновићем, функција у Смедеревској нахији, утицај који је на њега имао Милош Обреновић и сам однос Милосава Лаповца према Милошу и друго. Марко Станојевић и Данијела Вулићевић су изнели и негативна мишљења о Милосаву Лаповцу која су дале неке важне историјске личности. Оно што је веома значајно и главна вредност ове монографије је да су аутори крајње објективно и без пристрасности представили Милосава Стојановића Лаповца. Његову улогу у великим и судбоносним догађајима модерне српске историје нису прецењивали, а ни потцењивали и умањивали. Оно што је по мом мишљењу веома важно је публикавање писама које Милосав Стојановић Лаповац упутио кнезу Милошу Обреновићу у периоду од 1816. до 1831. године (обојица су били неписмени и писма су писали њихови писари – секретари). Наизглед обична и садржински неинтересантна писма пажљивом оку историчара и зналаца историје сведоче о начину успостављања и почетка функционисања административног и финансијског система у држави која тек настаје и у којој се успоставља неки правни систем. Кратка и штура писма, која често личе на шифроване поруке представљају, по мом скромном мишљењу, суровост времена у којем су настала. Крајње пра-

гматична и реална, одражавају време и систем државне управе у настајању.

Језгровита монографија – књига „Милосав Лаповац – између књаза и народа“ аутора и приређивача Марка Станојевића и Данијеле Вулићевић заслужује да буде штампана и да буде презентована научној и стручној јавности.

Фото: Зоран Станојевић

Књига је објављена у тиражу од 300 примерака. Штампана је у „Галаксијанису“ у Нишу. Техничка припрема публикације је урађена у Дизајн студију „Конект“ у Лапову.

Лаповачкој публици је представљена 22. фебруара 2024. године.

Књига „Милосав Лаповац“ је значајно је обогатила монографски део фонда Завичајне збирке у лаповачкој библиотеци.

Фото: Зоран Станојевић

Татјана Јанковић

СТАРЕ СРПСКЕ КЊИГЕ У ЦРКВИ У БРЗАНУ

*Покретно културно наслеђе у цркви
у Брзану – почетак пројекта*

СТАРА И РЕТКА КЊИГА

Имајући у виду да су српски манастири и цркве једно време били и центри општењавања и образовања у Србији очекивано је да се под њиховим окриљем чува већи број нерегистрованих књига од великог и изузетног значаја. Један део старих и ретких теолошких књига чува се и у библиотекама, али је то изненађујуће мали број, ако узмемо у обзир да је овај тип књига штампан у великим тиражима (чак и за данашње појмове) који се мери у хиљадама. Зато је похвале вредан позив који је дошао из цркве у Брзану.

У новембру 2020. године Народна библиотека „Вук Караџић” у Крагујевцу је, као матична библиотека Шумадијског округа, добила позивно писмо од Народне библиотеке у Баточини са молбом да се обави службена посета цркви у Брзану ради пописа и утврђивања стања старих и ретких књига. Том приликом је утврђено да црква у Брзану поседује 24 примерка старе и ретке књиге о којима постоји интерна евиденција и које се чувају на отвореној полици у издвојеној просторији.

Ова службена посета цркви у Брзану резултирала је предлогом да Народна библиотека „Вук Караџић” у Баточини, уз стручну помоћ крагујевачке библиотеке и уз благослов Цркве, сачини вишеетапни пројекат везан за стару и ретку књигу у Брзану. Први део пројекта, који обухвата набавку изложбене витрине и изложбу на 11 паноа уз штампање каталога старих српских књига, подржали су Општина Баточина и Министарство културе Републике Србије у оквиру Конкурса за стару и ретку књигу 2023. године.

Изложба *Стара и ретка књига у цркви у Брзану* ауторки Иване Гавриловић Миладиновић (в. д. директора библиотеке у Баточини) и Татјане Јанковић (виши дипл.

библиотекар у Одељењу старе и ретке књиге НБКГ) отворена је у парохијском дому цркве Светог пророка Илије у Брзану 27. 11. 2023. Том приликом изложено је у заштитној витрини свих седам старих српских публикација које су и тема првог дела пројекта, док су илустративни детаљи из публикација, уз текст, презентовани на паноима. Бројним посетиоцима изложбе обратили су се парох брзанске цркве протојереј Веселин Селенић, рецензент каталога библиотекар саветник Весна Петровић и ауторке изложбе.

Изложба је 15. 1. 2024. отворена и у галерији Народне библиотеке „Вук Караџић” у Крагујевцу, уз велико интересовање публике, РТ Крагујевац и РБ2.

Стара српска књига у цркви у Брзану

Према Закону о старој и реткој библиотечкој грађи којим је 1867. година одређена као граница за стару српску књигу, приликом стручног обиласка цркве у Брзану идентификовано је седам старих српских књига, од којих је једна из 18. века, а осталих шест из 19. века.

Примерак *Ирмологије* из 1791. је најстарија књига у цркви у Брзану. Као публикација на српском језику штампана у 18. веку спада у културно добро од изузетног значаја. Наслов је везан за термин ИРМОЛОГ, односно ИРМОС, што у византијској црквеној поезији представља прву строфу сваке песме у канону, која једнаким бројем слогова, а понекад и нагласака, и истом мелодијом служи као узор тропарима. Сви ирмоси распоређени по редоследу од првог до осмог гласа чине ирмолог. У питању је

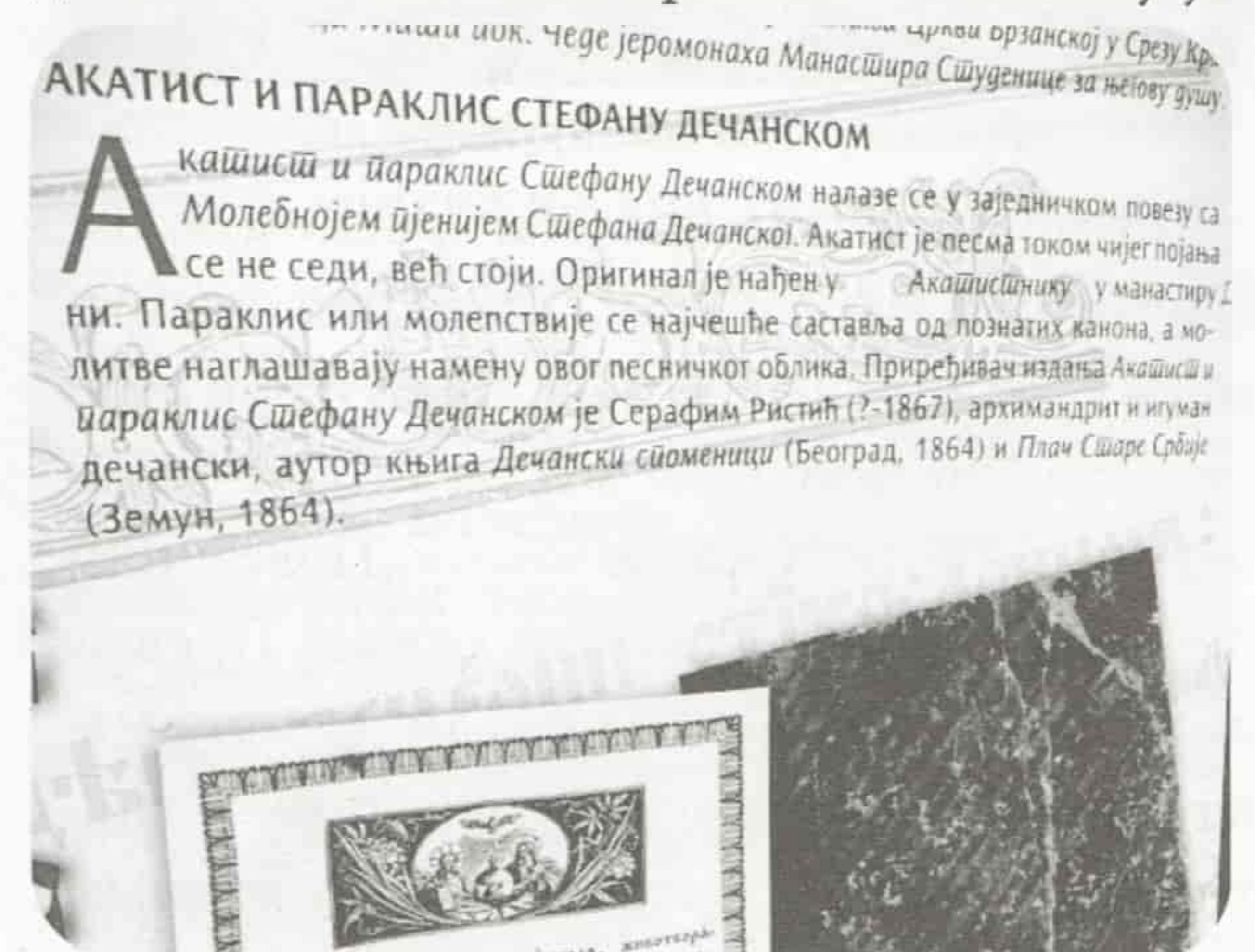

Фото: Архива НБ „Вук Караџић”

друго издање ове богослужбене књиге штампане у Курцбековој штампарији у Бечу, настало према првом из 1780. Издања се разликују по илустрацијама – вињетама, орнаменталним тракама, иницијалима – док су им број страна и слог текста идентични.

Код Јосифа Курцбека, привилегованог штампара српских књига у Бечу (1770-1792), штампана је 151 од укупно 413 књига насталих у српским штампаријама у 18. веку. У Бечу је одштампан и највећи број српских теолошких књига.

Богослужбене штампане књиге обично су имале илустрације по узору на рукописне књиге. Бечка *Ирмологија* донела је новину везану за увођење лика Јована Дамаскина као прилога на преднасловној страни, где се обично у књигама са црквеним садржајем налазе сцене Стварања света, Васкрсења и Вознесења.

Фото: Архива НБ „Вук Караџић“

Текст је штампан црном и црвеном бојом, и богато је илустрован. У брзанском примерку присутне су белешке графитном оловком на неколико места, што је уобичајено за богослужбене књиге. Повез чине дрвене таблице пресвучене кожом. Предња корица је украшена крстом и орнаменталним правоугаоним оквиром у златотиску који се разазнаје у траговима. Хрбат је обновљен, издваја се по боји и

дебљини коже. На примерку су се задржали остаци металних копчи и игле.

Унутрашњост је солидно очувана.

Службеник из 1825. штампан је у Будиму. Књига је илустрована декоративним елементима као што су рог изобиља, корпа са цвећем, вињете, и ситнијим детаљима у виду украсних црта и трака. Овакви украсни елементи отискивани су након штампања текста помоћу посебно израђених печата. Често се у различитим издањима исте књиге тог времена разликују само илустрације, другачије вариране.

Текст је штампан црном и црвеном бојом. Илустрације су црне. Примерак је повезан у дрвене таблице пресвучене кожом са орнаментима на предњој и задњој корици. Унутрашња страна корица пресвучена је шареном хартијом. Хрбат је издељен цртама и тачкастим линијама на четири неједнака дела. На средини сваког дела утиснута је розета. Постоје остаци металних копчи на кожним каишима и игли за копчање. На предлисту се налази белешка мастилом:

Сиу књигу Службеник одкупи Стеван Новаковић у Брзан у нову цркву за свој спомен и своје обштемудому за здравље за 25 гроша 1826. год. декемра 27 ден.

Молебна пјеније је одштампано, уз благослове кнеза Милоша и београдског митрополита Петра, у Београду 1838. Садржи молитве за нову годину (где се у више наврата спомиње кнез Милош), за почетак ђачког учења, за сушно време, за облачно време, благослов за путовање, за пловидбу итд.

Текст је штампан црном и црвеном бојом. Повез је картон обложен кожом са орнаментима и крстом на предњој и путиром на задњој корици, у златотиску. На хрпту је наслов златотиском *Молебна пјеније*. Повез је оштећен по ивицама, местимично поцепане коже. Текст је скромно илустрован, углавном орнаменталним тракама, без вињета. Једина илустрација преко целе стране приказује Распеће. Унутрашњост примерка је солидно очувана.

Акатист и параклис Стефану Дечанском (Београд, 1850) и *Молебноје пјеније Сте-*

фана Дечанског (Београд, 1850) повезане су заједно.

Наслов на прелиминарној страни је Молебное правило. Картон повеза предвучен је мраморираном хартијом, хрбат и углови корица пресвучени црвеном кожом. Корице су искрзане, унутрашњост солидно очувана. На предлисту налазе се орнаментални оквир и заставица са ликовима апостола Петра и Павла и голубом изнад њих у овалном оквиру. Насловна страна је у посебно декоративном правоугаоном оквиру од врло финог бакрореза. Присутан је већи број белешки графитном оловком на предлисту.

Ову Књигу поклања Цркви Брзанској у Срезу Крагујевачком Аница Мати пок.[?] јеромонаха Манастира Студенице за његову душу.

У обема публикацијама текст је штампан црном и црвеном бојом, уоквирен трима концентричним правоугаоницима. На насловној страни *Акатиста* налази се правоугаони орнаментални оквир са елементима у виду шкољки и других детаља, на крају *Акатиста* - вињета са крстом и Христовим венцем. На почетној страни је заставица са ликом Христа у округлом оквиру. Почетак *Параклиса* украшен је заставицом са крстом, а крај - вињетом са крстом.

Термин АКАТИСТ („неседалан“) означава песму за време чијег се појања не седи, већ стоји. Најстарији познати акатист је посвећен Богородици, која је као заштитница Цариграда спасла овај град од силне непријатељске навале. ПАРАКЛИС (молетвије) према грчком значи призив, зов за помоћ, мољење за помоћ. Служи се живим, светитељима и обичним људима. Молепствије се најчешће саставља од познатих канона, а молитве, мољења и њима сличне строфе наглашавају суштину и идеју ове песничке врсте.

Међу старим српским књигама у цркви у Брзану налази се Псалтир из 1856. штампан у Београду. Псалтир садржи псалме који се приписују Давиду, Соломону, Асафу, Еману, Етану и др. Са грчког на словенски превели су га свакако још Ђирило и Методије. Најстарији познати словенски псалтир је *Синајски псалтир* из 11. века. У издању

псалтира штампаног 1836. у Београду, најстаријег у Типографији Књажества Србског, налази се илустрација цара Давида у бакрорезу, као и бројни украси у виду орнаменталних трака, вињета и др. У издању из 1856. (брзански примерак), иако је текст идентичан, готово све илустрације су изостављене, осим оквира и вињете на насловној страни, и палмете испод текста на последњој страни. У брзанском примерку управо недостаје део књижног блока где се у претходним издањима налази гравира са Давидом.

Ако упоредимо издања истородних богослужбених књига с почетка рада српске државне штампарије (1831) и издања у другој половини 19. века уочићемо исти манир – с временом се број декоративних елемената смањује и текст се штампа у једној, црној боји. Ово се може приписати тежњи ка умањењу трошкова штампе, али и бржој изради црквених књига које су штампане у тиражима од по више хиљада, јер је за њима владала велика потреба. Рецимо, *Часослов* из 1834, најстарија сачувана богослужбена књига одштампана у Књажеско-србској књигопечатњи, „напечатана“ је у 5000 примерака. Његова израда је трајала готово током читавог периода рада прве српске државне штампарије у Крагујевцу (1833-1835), што је Димитрије Давидовић правдао штампањем текста у две боје. Треба имати у виду и да су илустрације отискиване накнадно.

У брзанском псалтиру текст је штампан црном бојом. Повез је картон обложен кожом, на предњој и задњој страни су крст и путир у слепотиску. Хрбат је издељен орнаменталном траком у слепотиску на пет неједнаких поља. У другом пољу одозго налази се хрптни наслов: Псалтир. Доста је оштећен примерак. На више страница постоје трагови воска. Недостаје део насловне стране и стране 17-33. Књижни блок је рашивен. На полеђини задње корице стоји белешка графитном оловком, недатирана.

Србљак је богослужбена књига Српске православне цркве, у којој су службе и песме Србима светитељима распоређене према месецима и данима црквене године. Најстарије познато издање је одштампано

1761. у Римнику, под насловом *Правила молебнаја свјатих сербских просветитељ.* Оно је прештампано у Венецији у штампарији Димитрија Теодосија 1765. Митрополит Михаило је 1861. приредио треће издање Србљака проширено са десет нових служби. Примерак се налази у цркви у Брзану.

Михаило Јовановић (световно име Милоје Јовановић; Сокобања, 19. август 1826 — Београд, 5/17. фебруар 1898) је био митрополит београдски у два наврата: 1859—1881. и 1889—1898. Управљао је црквом у Србији за време владе четири Обреновића: Милоша, Михаила, Милана и Александра. Посебну пажњу митрополит Михаило је посветио образовању свештенства и у том циљу написао, приредио и одобрио за употребу бројне уџбенике и богослужбене књиге. Умро је 5. фебруара 1898. Сахрањен је у београдској Саборној цркви.

Данијела Вулићевић

ИЗБОРНА СКУПШТИНА

У просторијама Америчког кутка Народне библиотеке „Вук Караџић“ у Крагујевцу 5. марта 2024. је одржана Изборна скупштина Шумадијске подружнице Библиотекарског друштва Србије.

Седници је председавала досадашња пре-

Имајући у виду да се у цркви налазе два октоиха са посветом митрополита Михаила, вероватно је примерак његовог Србљака такође његов поклон.

Наставак пројекта

У другом и трећем делу пројекта планирани су лабораторијска заштита књига и штампање другог тома каталога уз паное који обухватају страну стару и ретку књигу у цркви у Брзану.

Првенствени циљеви овог пројекта, који има за тему културно наслеђе, јесу заштита и очување, као и презентација и доступност јавности старе и ретке књиге у цркви у Брзану. У очекивањима ипак идемо корак даље – да нашом успешном сарадњом између „кућа“ и појединаца подстакнемо на нове, веће и значајније пројекте везане за манастирске и црквене библиотеке у Шумадијском округу.

дседница Данијела Вулићевић. Присутни чланови подружнице су за председницу изабрали Марију Петровић Бошковић (Народна библиотека „Вук Караџић“, Крагујевац), а за делегате: Слађану Суботић (Библиотека Економског факултета, Крагујевац), Владимира Тимотијевића (Народна библиотека „Свети Сава“, Аранђеловац) и Марију Ветровић (Народна библиотека „Радоје Домановић“, Рача).

Фото: Славица Стевановић

О ПОСТУ

Прича о Великом Посту је прича о слободи и прича о Васкрсу.

Велики Пост морамо разумевати и тумачити једино у контексту Васкрса, коме претходи, а који је исходишна тачка нашег живота, нашег подвига и наше вере, самим тим и овог поста.

Имамо различите приступе посту у нашој Цркви, али и шире у целом хришћанском свету. Посту можемо да приступимо рационалистички, логички, као што су то учинили римокатолици и то их је довело до поступуног укидања поста, рационално су закључили да је пост непотребан. Логички можемо рећи да нема ничега лошег у храни, као што је то рекла и велика већина западних богослова, јер храна је благословена, Божија, све је то Бог створио за нас и тако су оставили пост. С друге стране, можемо рећи, такође ослањајући се на логику и на савете лекара, добро је постити, пост је уосталом узимање здраве хране, велики број савремених спортиста никад не користи месо у својој исхрани. Што је опет погрешно. И један и други, логички приступ нема везе са суштином поста.

Данас смо сведоци да се пост релативизује, односно да о посту говоре највише они који сами не посте и немају искуство поста као израз Цркве, већ као поштовање правила о здравој исхрани. Често можемо чути да се пост дели на духовни и телесни пост. На интернету и друштвеним мрежама преплављени смо текстовима у којима се ставља акценат на духовном посту, као да човека можемо поделити и раслојити на духовну димензију и само телесну димензију...

Једна парохијанка питала ме је да ли сада када пости за причест не сме да псује и да се свађа са укућанима... Одговорио сам јој шаливо, да се дан пре поста посвађа слободно са свима, па да се од понедељка кад крене да пости, опет измири са свима..

Ваљда би хришћански требало живети увек, а не амо током поста, што подразумева да се не свађамо са ближњима и да их не псујемо и онда када мрсимо...

Када год ставимо акценат на врлинском животу или духовној страни поста, требало би да се запитамо: да ли би врлински и хришћански требало да живимо увек или једино док траје пост?

Дакле, човек је и духовно и телесно биће, у себи обухвата оба света, то нам је познато и из свакодневног искуства, а и савремена медицина, психијатрија и психологија, па чак и физика рећи ће вам исто. Постоји читав низ болести или физичких манифестација, које су директни продукт психичких стања... ако се осећате психички лоше, нећете моћи да трчите маратон иако вам је тело спремно.

То је и један од разлога због којих се Бог и оваплоћује као човек, и постаје један од нас, узевши људску природу у своју вечну Личност Логоса Божијег, другог Лица Свете Тројице, Он узима и целокупни створени свет. Управо је та заједница човека и Бога, остварена у Христу и сам циљ стварања човека. Човек је једино створено биће које је повезано са целокупном природом, са свим створеним светом, а материјална природа преко човековог тела бива обожена. Један анђео, колико год узвишенији од човека био, као духовно биће није повезан са материјалном природом и због тог кроз њега не може да се оствари јединство нествореног Бога и створеног света, твари. Наша материјално компонента тако, може бити и наш предност.

Атанасије Велики каже да је без човека материјална природа осуђена на смрт. Оно што је свету било потребно да би се спасио од смрти је да превазиђе небиће (небиће = ништа, ништавило из којег је створен свет. Пре стварања света није постојало ништа, свет није постојао ни у једном облику. Када Бог ствара свет он нас из небића приводи у биће, ова мисао се чак три пута помиње на литургији).

Ми смо толико, органски повезани са материјалним светом, да је први човек Адам, својим падом у смрт повукао и целокупну творевину.

У библијској причи о Адаму и Еви, Бог даје заповест првим људима о храни, кроз пост: На средини Едемског врта налази се Дрво живота, које је сам Христос, али и дрво познања добра и зла са кога не смеју да једу. Однос са Богом остварује се кроз храну, кроз заповест о храни.

Пост је у ствари позив који Господ упућује нама, позив на улазак у заједницу. Као што је и првом човеку Адаму упутио позив да оствари личну заједницу са њим.

И данас, ми и у смрти, делимо судбину света, умиремо, као што умиру сва жива бића у свету. Анђели, као што смо већ рекли, не-мају удела у материјалној смрти, нису део материјалне творевине и зато материјални део створеног света не може да се кроз анђеле сједини са Богом. Сјединивши се са Богом кроз човека, материјална творевина превазилази небиће и смрт.

Ми као хришћани однос са Богом, између осталог, остварујемо и кроз храну. Да је било могуће да се сједињење са Богом остварује на било који начин који подразумева само духовност, тако би и било, међутим, Господ Исус Христос, успоставља Свету Тајну евхаристије на Велики четвртак, на Тајној вечери, управо кроз храну, ломи хлеб и говори: Узмите једите ово је тело моје, и узе чашу и давши хвалу даде им говорећи: пијте из ње сви, Јер ово је крв моја новог завета која ће се пролити за многе ради опроштења грехова. Кажем вам, пак, да нећу одсад од овога рода виноградарскога до онога дана када ћу пити са вама новог у царству оца свога (Мт 26, 26-29). Господ нас позива да једемо и пијемо, Његово Тело и Његову Крв, и да на тај начин остваримо заједницу са њим, у наставку Христос нам открива да од сада више неће пити вина до новог, у Царству његовог Оца.

Када мајка добије дете, поред љубави која је детету неопходна за нормални раст и развој, прво што новорођенче тражи од мајке је храна. Однос љубави према мајци дете остварује тако што га мајка храни, а дете инстинктивно тражи да доји... Чак се и Богородица веома често слика као млекопитатељница, она која храни млеком, хранитеља творевине...

У Старом завету, Бог успоставља савез са Јеврејима, најпре кроз Аврамов избор а затим кроз Мојсија и пророке, који уређују живот старозаветне заједнице, између осталог и увези хране. У Мојсијевом закону јасно је наглашено шта би требало јести, а шта не. У Новом завету, однос према храни је нешто другачији: Апостоли одлучују да не деле храну на чисту или нечисту и да не оптерећују прву генерацију хришћана јевејским правилима, с друге стране и

апостоли и њихови ученици посте.

Пост се током две хиљаде година хришћанске ере мењао, некада је пост подразумевао потпуно одрицање од хране које је трајало након заласка сунца, некада је подразумевао потпуно одрицање од хране у периоду од Великог четвртка па до Васкрса рано ујутру. У постконстантиновом периоду, посебно са развојем монаштва у време Седмог васељенског сабора постови добијају облик који наликује данашњем, ово се посебно односи на велики пост и пост пред празник светих апостола. Опет, Цркви је било потребно преко хиљаду година да постови добију данашњи облик.

Пошто је храна за нас претпоставка живота, јер смо део материјалног света, морамо да једемо да бисмо живели, наш однос према Богу који нас спашава од смрти, подразумева у себи и храну. Не смемо одбацити материју као злу саму по себи, јер није тако. Бог ствара и материју, жели да се и она спасе и живи вечно кроз човека, уосталом и сам Бог Реч постаде тело (Јв. 1-14).

Ми смо једно са светом између осталог јер и једемо свет. У хлебу и вину, које користимо на евхаристији, садржан је цели свет. Да би настао хлеб, потребно је брашно, да би направили брашно, потребна нам је пшеница, да би пшеница изникла, опет, потребна је и земља и вода и сунце и топлота. Још, за хлеб су нам потребни и вода, со, за со нам је потребно море, затим и квасац, који је још један живи организам који је неопходан да би настао хлеб. Као и за пшеницу и за винову лозу нам је потребан виноград, окренут ка сунцу, земља, песак, топлота, благе кише у погодно време и што је најважније и за хлеб и за вино потребан је труд човека. Тако узимајући хлеб и вино, човек узима у себе читав свет, читаву творевину која је допринела да тај хлеб и вино настану.

Одрећи се мрсне хране у време поста, управо значи један егзистенцијални заокрет, заокрет љубави и слободе. Постом показујемо да ми наш живот и наше постојање не везујемо за храну, већ за љубав. Ето, можемо јести било шта и живећемо. Нашу егзистенцију везујемо за љубав, за чињеницу заједнице, за љубав према ближњима, али и за љубав према Богу, која ће нас спасити од пропадљивости и од смрти.

Одричући се мрсне хране, ми се одричемо и биолошког начина живота. Биолошки начин живота оптерећен је тиме да у њему нема слободе. Ми смо ушли у живот без нашег пристанка, ово можда звучи бесмислено, али се управо са овим питањем суочава сваки млад човек у периоду одрастања, у периоду адолесценције. Свако је од нас у једном периоду свог живота поставио својим родитељима питање: зашто сте ме родили? Овај изазов постојању, ово онтолошко питање које човек поставља себи, својим родитељима али и Богу је највећи изазов датости и нужности постојања. Како је Достојевски маестрално објаснио у свом роману „Зли дуси“ човек може доказати да је истински слободан једино ако само своје постојање доведе у питање. Човек дакле има тежњу да слобода буде део постојања нашег бића.

Слободно одлучивши да пости, човек чини први корак ка мењању свог односа према свету који га окружује, уводећи

слободу у своју разину постојања.

Одричући се од поједине хране, која, како смо рекли, није зла сама по себи, а опет, као таква нам је неопходна претпоставка живота, ми показујемо да не живи човек само о хлебу, већ о свакој речи која излази из уста Господњих и да своју егзистенцију не везујемо за храну, већ за љубав, љубав према Богу и љубав према ближњима, можемо се одрећи неке хране и показати тиме да наш егзистенцијални основ (ипостас) није храна, већ да је љубав суштина нашег бића.

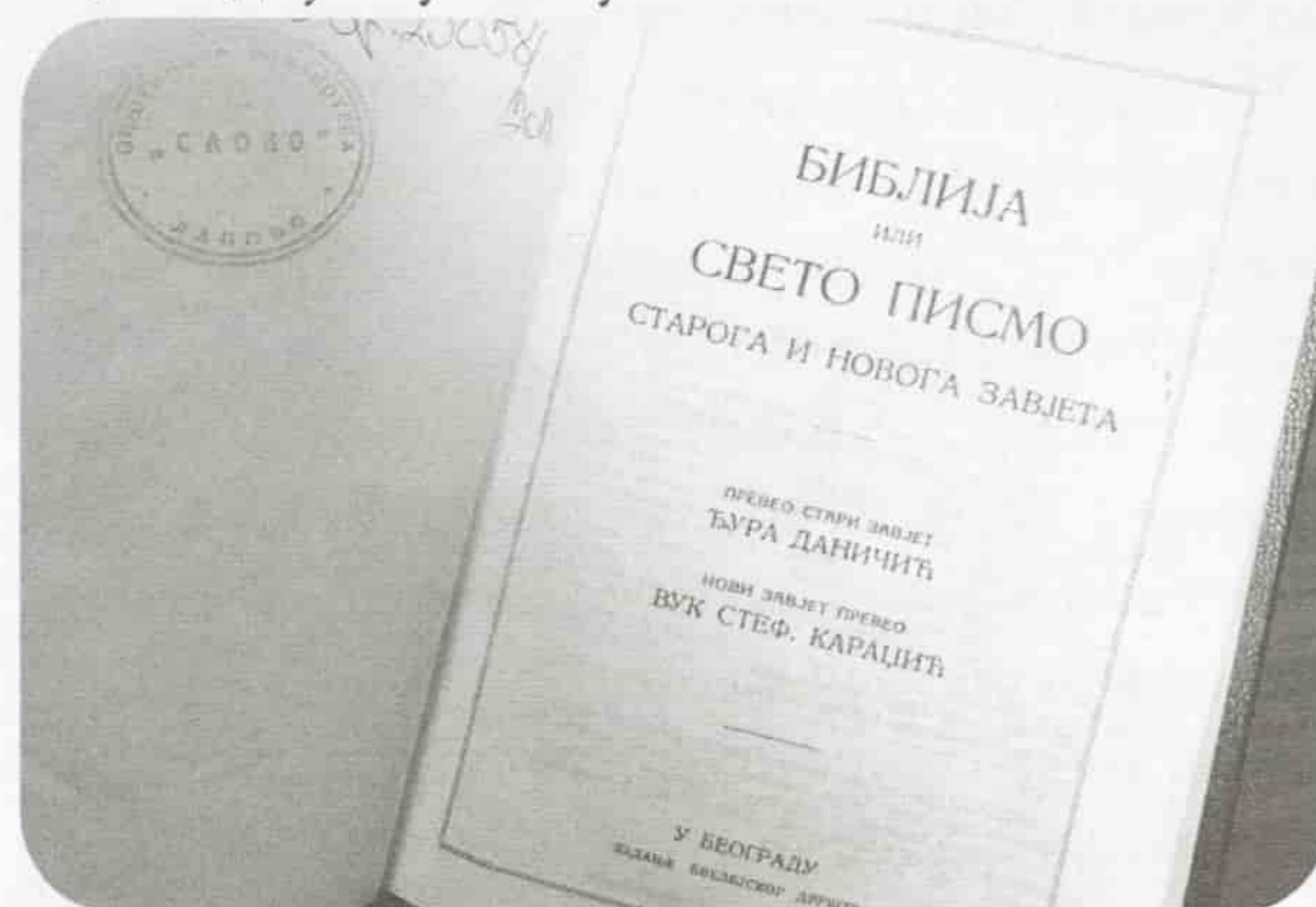

Фото: Анђела Станојевић

Данијела Вулићевић

ХЕРОИНЕ КОЈЕ НЕЋЕМО ЗАБОРАВИТИ

Др Милица Карић, кустос-приправник у Музеју жртава геноцида, поводом Дана Општина Лапово, у циклусу програма „Разговори под записом“, уз подршку Фондације Музеја жртава геноцида, у Општинској библиотеци „Слово“ у Лапову је одржала предавање „Хероине које нећемо заборавити“. Говорила је о активностима музеја, култури сећања, хероинама из балканских ратова, Првог и Другог светског рата, попут Милунке Савић, Флоре Сандс, Диане Будисављевић... Приказан је играно-документарни филм „Пето писмо Хилде Дајч“.

У преподневним часовима истог дана је др Милица Карић одржала два предавања на поменутој тему, примерена узрасту ученика у Средњој школи Лапово и Основној школи „Светозар Марковић“.

Фото: Данијела Вулићевић

Ови програми представљају почетак сарадње лаповачке библиотеке са Музејом жртава геноцида.

Данијела Вулићевић

IN MEMORIAM

Топлица Бранковић, члан Књижевног клуба „Милорад Бранковић“, преминуо је 6. јануара 2024, након тешке болести. Сахрањен је 10. јануара 2024. на доњокрајнском гробљу у Лапову.

Свима нама драги Толе је рођен 17. 7. 1959. у Лапову, у тадашњем породилишту у улици Краља Петра I (Маршала Тита). Од тад је живео и радио у Лапову.

Истицао је да од рођења живи на површини од пола квадратног километра. За себе је говорио да је кафански филозоф и варошки калдрмаш.

Од малена се бавио културом. Постоји анегдота да је први пут изашао пред публику кад је имао четири године. Спавао је иза кулиса у фотељи, док му је мајка била на сцени. Када се пробудио и чуо мајчин глас, изашао је на светла позорнице, у сред представе. У представи нема ни помена о четворогодишњем детету. Импровизација глумаца је била легендарна.

Поред глуме, бавио се фолклором, у основној школи, мање успешно. Касније, у тинејџерским годинама, почела је да га за-

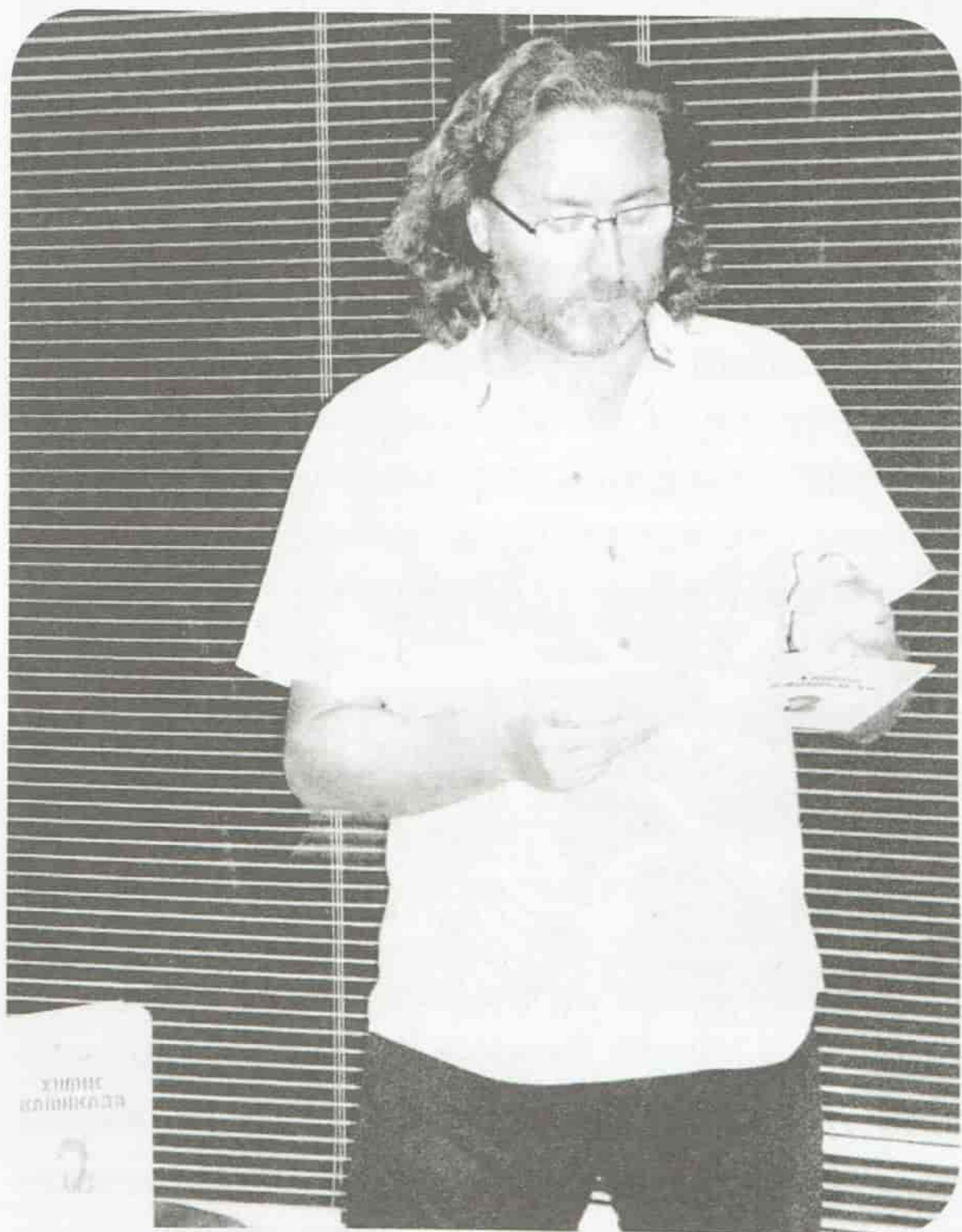

Фото: Архива Библиотеке

нима музика, па је са друговима из школе основао групу „ТНТ“. Група је постојала неколико година. 1981. је формирао групу „Аргумент“. Ова група је постојала до 1983. када је „окачио палице о клин“.

Све време се бавио глумом у Културно-уметничком друштву „Лапово“. Глумио је у више представа. 1996. оснива се „Театар 96“. 2019. је играо у представи „Сироти хрчки“ и освојио награду за мушку улогу на Фестивалу „Штап и канап“ у Великом Градишту.

Био је дугогодишњи члан Књижевног клуба „Милорад Бранковић“. За себе је говорио да је извођач радова. Трудио се да помогне песницима у представљању стваралаштва. Када би га гостујући писци ангажовали за промоцију, волео је да нагласи, да је ауторово шта, а његово како. Радио је и на припреми за штампу неколико књига.

Као члан Мото клуба „Лапово“ био је задужен за односе са јавношћу.

Дејан Петровић, уметнички руководилац КУД „Лапово - Марковац“ је рекао о Топлици Бранковићу:

„У песми *Меденог месеца* 'У Србији варош велика...', а Варош, мали свет, универзум, са својим догађајима, измишљеним и неизмишљеним. Са непровереном, али уверљивом, садашњошћу и прошлошћу. Временом, мереним несталним мерама, час годинама, час минутима. Па вас збуни што не можете да појмите да ли је неко оставио траг на улицама Лапова (а које воде и на крај света) журећи или спорим, често понављаним, ходом. Ходом, који сваким кораком у асфалт урезује сећање, осматрање, поруку.

А тако је ходао Топлица Бранковић, глумац, казивач, боем, свеприсутни 'сваштар'. Није хтео да улицама одшета на крај света. Одлучио је да 'задржи' овај, њему богомдани свет, да му, у сваки ћошак, угура своје време и тако постане и сам неизбрисив део тог света (или и сам свет).

А, можда је био само лењ. Јер то што је саградио овде, тврдоглав и сујетан 'у разумној мери', сигурно је могао да уради и на неком 'елитнијем' месту.

Глас, стас и потез, посвећеност и храброст, у времену када је волети позориште искушење, дати 'Театру 96' (и свим другим 'театрима') су дефинитивно, направили дубоке стопе у асфалту и сећању Вароши.

Честитам, натерао си ме да те памтим, ја твој вршњак."

Члановима клуба и лаповачким библиотекарицама Топлица ће много недостајати. Остаће упамћени његова подршка, пријатељство и глумачки таленат.

Данијела Вулићевић

ПЕСНИЧЕ НАРОДА МОГ

У Општинској библиотеци „Слово“ 26. марта 2024. је одржана Општинска смотре рецитатора „Песниче народа мог“ за 15 такмичара млађих разреда Основне школе „Светозар Марковић“.

Фото: Архива Библиотеке

Жири у саставу: Данијела Вулићевић, Гордана Мркаљ и Стеван Стефановић је донео једногласну одлуку о пласману такмичара и наградама.

1. место је освојила Наталија Ђурђевић 2/2 која је казивала песму Љубивоја Ршумо-

Фото: Архива Библиотеке

Фото: Архива Библиотеке

вића „Ја ћу са птицама склопити савез“. Наталијин ментор је Оливера Петровић.

2. место је припало Тамари Пантић, 2/1 (Драган Лукић: „Школа“, ментор: Лидија Голубовић).

3. место је освојио Василије Миличић 2/4 (Слободан Станишић: „Необичан излет чудне књиге“, ментор: Невена Торлаковић).

За одлично рецитовање похваљени су: Лука Којић 1/2, Неда Томић 1/1 и Емилија Ристић 1/3 (ментори: Јелена Шљивић, Славица Милисављевић и Кристина Златковић).

Награђени ученици представљаће Лапово на Окружној смотри рецитатора заједно са старијим награђеним ученицима 20. априла у Рачи.

Саша Симоновић

ПРУГА

Прошло је тачно педесет година од када је последњи пут био на железничкој станици у Копљарима. Све време, тамо у Аустралији, где је провео младост и велики део живота, маштао је о тренутку да поново дође баш ту, на станицу где је последњи пут још као дечак, држећи за руку своју мајку, сишао из воза који је долазио из Младеновца. Често је путовао том пругом, обично би то било касно поподне, најчешће за време летњег распуста. Мајка је на пијацу у оближњи град носила оно што би могло да претекне од гладних уста многобројне породице: млеко, нешто младог крављег сира, лук, парадајз и кромпир. Понекад и флашу ракије. Кренули би рано, чим сване, робу потрпали у велике вунене торбе, и чекали воз који би у 6,15 полазио из Аранђеловца. Обично би продали све, онда би у повратку купили брашно, со, шећер и гас. Није се имало, а било је лепо у породичном дому. Забога, никада није могао да се навикне на бацање хране у великом, богатом свету. Сав тај шарениш у продавницама, заносни мириси из пекара и продавница брзе хране, сви специјалитети света које је испробао, све то никада није могло да замени осећај сећања када би мајка у возу, још пре него би стигли на одредиште, извадила платнену крпу, и наместивши је на колено, на њу почела да слаже кувана јаја, пуномасани сир, парадајз, краставац и млади лук. Сећања су навирала као лавина. Ишчекивање шта ће затећи када сасвим приђе станици, успоравало је кораке. Плашио се онога што ће затећи. Млада рођака са којом је стално био у контакту, најпре писмима, а затим када су прорадила сва чуда технике, телефоном и друштвеним мрежама, није га охрабривала: писала је онако како јесте. Пруга уског колосека угашена је 1983. године, уневши у многа села кроз која је пролазила неку чудну тишину и велики жал. Време је чинило своје, људи су почели да заборављају. На крају, све се заборави. Демонитирани су колосеци. Остала је само зграда. Дуго је зврјала празна. Онда су се у њу уселили неки невољници који су побегли од рата у Босни. Ако ништа, макар је зграда живнула. Али, убрзо су и они

отишли, па је железничка станица остала пуста, препуштена пропадању и немилосрдној казни времена.

Дуго га је копкало гашење пруге, а онда је одлучио да нешто уради! Испред железничке станице поставиће делић пруге у дужини од сто метара, а од железнице ће пробати да откупи једну стару локомотиву. Одвојио је новац, озбиљан новац. Окрећиће станицу, поставити таблу, а на бочној страни ће окачити мапу пруге која је требало да се обнови. Пруга која је некада ишла од Лајковца преко Младеновца, па до Аранђеловца, била би продужена до Лапова, а затим све до Краљева. Од Краљева даље према Нишу. Радовао се тој замисли. Она га је окупирали, терала свим силама да ову идеју реализује. Ипак, посао, породица и обавезе нису му дозволили да дође и сам то учини. Одлучио се да за те послове унајми комшију из села.

Његови родитељи били су им кућни пријатељи, једноставно је морао да му верује. У телефонском разговору му је објаснио све. Комшија се сложио из прве. Рекао је да ће, када крену радови, направити малу прославу и да ће поклонити печено прасе и балон ракије. Само, да би се кренуло, требало је послати новац. Велики новац.

Тако и би. Новац је послао. Морао је да верује да ће све бити завршено како треба, шта му је друго преостајало. Дужи боравак у свету научио га је на прецизност, извршавање преузетих обавеза без поговора и задршке, те одговорност. У ствари, неподношљиву одговорност. Није имао прилике да осети како је то било у његовој земљи, рано је отишао. Сећао се само неких детаља из детињства. Рецимо, када би путовали возом, кондуктер би наплатио возњу, али никада мајци није давао карту, а новац би редовно трпао у џеп масних панталона. У реду, то је можда био спорадичан случај, или би једноставно кондуктер заборавио да отцепи карту и пружи је мајци. Да, можда је претеривао. Затим, сећао се да је на пијацу долазио неки човек, он се представљао као неко битан и неко ко се пута, а онда би узимао пијачнину, опет без признанице. Понекад би их прескочио, то је нешто што се може подвести под олакшавајућу околност. Дакле, он је трпао новац од пијачнине у свој џеп, али то није чинио свакога дана, а могао је. Свеједно, никада није могао да схвати да то

тако функционише.

Живот у другом свету донео је потпуно другачије ставове. Једном је код њега, тамо у далеку Аустралију, дошао земљак.

Обрадовао му се, са неким је коначно могао да прозбори на српском, и да упозна породицу са припадником свог народа. Лепо га је угостио. Међутим, он је попио мало више вина, ручак је био добар, а вино слатко и питко. Онда је сео за волан и кренуо према суседном граду где је раније одсео. Полиција га је зауставила јер је прекорачио брзину, и притом су одмах утврдили да је у прилично припитом стању. И наш човек извади двеста аустралијских долара и тутне у руку полицајца, сугеришући му да забораве све, уз миг и шеретски осмех. Полицајци су га одмах ухапсили и одвели код судије. И тај земљак уместо да се опамети, он је и судији понудио мито, извадивши петсто долара и ставивши на његов сто. Судија је одмах позвао болницу, дошли су са психијатрије, везали га и одвели у лудницу. Једва се извукао.

Но, треба се вратити постављању пруге. Комшија је, дакле, набавио импрегниране дрвене прагове, на које је поставио шине. Најтеже је било са довожењем локомотиве. Ипак, новцем се може све, па је урађено онако како је и планирано. У међувремену, зграда је окречена, постављена је табла, као и мапа. Све је фотографисано и на сликама је могао да се види резултат. Мало је рећи да је био поносан. Његова жеља да поново дође у родни крај и види железничку станицу јачала је из дана у дан. Супругу то није занимало, а ни децу. Они су живели у свету који је хиљадама година био удаљен од оног који је остао у његовом сећању.

Најзад, дошао је тај дан. Лет авионом до Београда, затим изнајмљивање аута, и долазак у срце Шумадије. Најпре је свратио да обиђе породичну кућу. Тамо већ одавно никог нема. Заболело га је оно што је видео. Али ту више ништа није могло да се промени. Зато је пожурио на станицу. Паркирао је ауто поред сеоске цркве, а затим се лаганим ходом упутио према месту које је сањао.

Плашио се оног што ће видети. Кораци су му били тешки, али није се могло назад. Прво што је угледао је дрворед платана. Стабла су била огромна, и тај приказ га је опчинио. Прилазећи, покушавао је да открије локомотиву, део пруге. Није било

ничег. Све је зарасло у коров. Зграда је изгледала тужно, фасада је опала, прозори и врата били су полупани, цреп попадао.

Дубоко је уздахнуо ширећи руке. Осећај неверице, а затим и беса, полако се подизао бришући сва надања и очекивања. Био је љут, на себе и на друге. Као поручен, појавио се однекуд комшија са којим је договорио све послове.

– Где су локомотива, пруга, прагови? – није могао да сачека.

– Украли. Није прошло ни пет дана од постављења. Кажу да је све продато у старо гвожђе.

– Али, како неко може да однесе пругу, локомотиву? Јесте ли пријавили полицији?

– Пријавили. Они су мислили да их зафркавам. Пријатељу, рекли су, та пруга је затворена још 1983.

– Али, како је неко однео толики терет? На леђима, како?

– Исекли, а онда носили. Остала само мапа. Лајковац – Младеновац – Аранђеловац, па Лапово, па Краљево. Сећате се?

– Не знам више шта да кажем. Потрошио сам толики новац, а сада све ово...

– Заборавите. Пруга је ионако прошлост. Него да вам предложим ново и паметно улагање. У граду је започета изградња нове аутобуске станице. То је будућност! Ту би требало направити неколико локала за брзу храну, продавнице, бутике. Имам све у глави, све сам прорачунао, треба ми само мала новчана помоћ. Додуше неће бити тако мала, али вероватно да је у вашим размерама то права ситница. Зараду ћемо делити по пола, све по пропису. На мене се увек можете ослонити. Забога, ја сам Ваш пријатељ. Предлажем да одемо до продавнице, да попијемо по пиво, тамо ћу Вам све објаснити.

– Хвала на предлогу, али нисам заинтересован. Морам да идем.

– Па, где ћете сад, нисмо ни пиво попили?

– Попићу га у Лапову. На клупи крај музејске локомотиве. Да угодим срцу када давнашњи сан нисам успео да остварим.

„Пупак Балкана“

(Општинска библиотека „Слово“,
Лапово, 2020)

ДАНИ ВИНА

Тринаестог фебруара 2024. у трпезарији Основне школе „Светозар Марковић“ организована је 18. по реду манифестација „Дани вина“ поводом празника Свети Трифун.

Свети Трифун у народу је познат као заштитник виноградара и винограда. На овај празник виноградаре излазе у виноград како би орезали бар један чокот винове лозе и полију га вином, јер постоји веровање да ће грожђе на тај начин добро родити. У народу постоји веровање да ако на Светог Трифуна пада киша, шљива ће успешно родити и биће родна година, с друге стране ако дан буде ведар, година ће бити сушна и неродна.

Такмичење је било отвореног типа и могли су учествовати и становници ван општине Лапово. За учествовање је било потребно уплатити 500 динара за трошкове котирације по узорку.

Вина су се оцењивала по категоријама: црно, бело и розе вино. Такође су се оцењивале и ракије по категоријама: ракија од шљиве, грожђа и воћне ракије.

ВД директорка Емилија Костић се у име Центра за културу „Стефан Немања“ Лапово на почетку манифестације обратила и поздравила све присутне, и отворила 18. по реду манифестацију „Дани вина“.

Културно - уметнички програм је у 12 часова отворен солистичком изведбом Катарине Богдановић. Након музичког наступа, гостима се обратио енолог из Вршца који је својим обраћањем употпунио знање наших и гостујућих учесника о вину и ракијама.

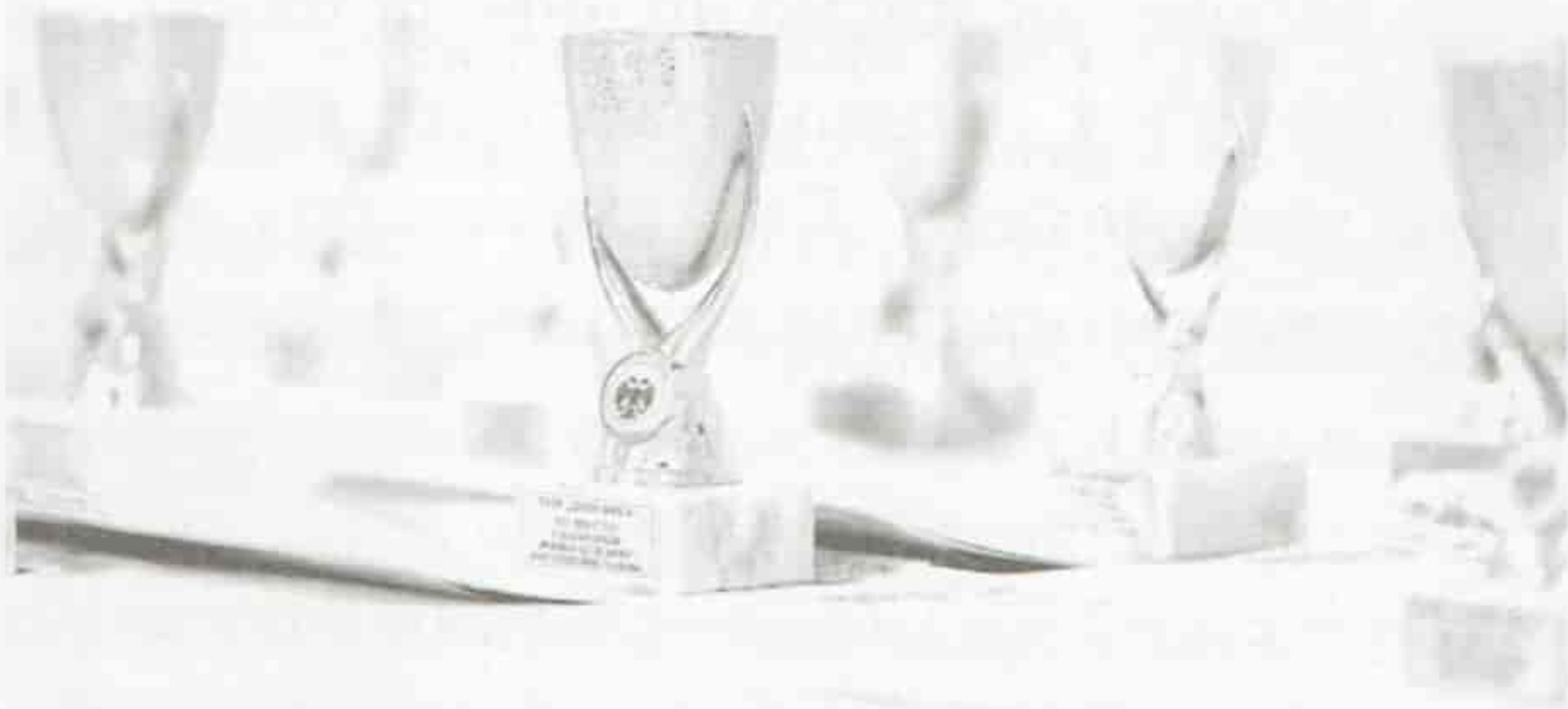

Фото: Архива Центра за културу

Убрзо након тога уследио је говор винског витеза Дејана Здравковића који је уз „Одигитрију“ употпунио комплетни доживљај.

Директорка основне школе Јелена Милетић и песникиња Снежана Тошић су својим читањем песама емотивно допреле до такмичара. Након њихове изведбе, здравицу је одржао Јовица Николић, док је Дејан Ивановић у име „Студија Д“ трминутним скечом забавио све присутне и својим наступом их насмејао. На крају је КУД „Лапово – Марковац“ својом изведбом традиционалних игара затворио ову предивну манифестацију.

Након завршетка културно - уметничког програма, уследила је додела пехара, диплома и захвалница за: прво место - златни пехар и диплома; друго место - сребрни пехар и диплома; и на крају ништа мање важнији бронзани пехар и диплома за освојено треће место.

Потребно је напоменути да су пехари и дипломе посебно додељени такмичарима из општине Лапово, а посебно такмичарима ван општине. ВД директорка Центра за културу „Стефан Немања“ Лапово Емилија Костић је уручила вредне награде најбољим произвођачима.

На крају су уследили закуска, дружење, размена искустава, а атмосферу је подигао дуо Стефан Илић и Марко Миловановић. Манифестација је трајала до 16 часова.

За ентеријер простора трпезарије у складу са тематиком је ангажована „Фабрикица“.

Задужен за фотографисање манифестације је био „Фото Томић“, а што се тиче техничких припрема њих су потпомогли запоселни у Центру за културу „Стефан Немања“ Лапово: Дејан Станковић, Горица Матић и Наташа Мујковић.

Данијела Вулићевић

ДАН ОПШТИНЕ ЛАПОВО

Лапово је 17. марта 1896. године Указом краља Александра Обреновића проглашено за варошицу. Дан општине Лапово се прославља на овај дан сваке године. У недељи која претходи Дану општине, Општина Лапово у сарадњи са општинским установама организује бројне културне, едукативне и забавне манифестације, а 17. марта се одржава Свечана седница Скупштине општине Лапово.

Седницу је отворила председница Скупштине општине Лапово Мирела Радењковић, обративши се бројним званицама:

„Поштовани пријатељи наше општине, цењени сарадници, уважени суграђани, част ми је и велико задовољство да овогодишњу свечану седницу Скупштине општине Лапово отворим управо са вама и у вашем друштву.

Све што је икада у било ком времену и на било ком месту постинуто и створено, постигнуто је упркос нечему, упркос предрасудама, упркос изазовима, упркос разним препрекама које су стрпљиво тестирале нашу вољу и одговорност, жељу и храброст, осећај и спремност да дарујемо другима оно што су преци у аманет оставили нама.

То прадедовско наслеђе обавезује нас да захваљујући поверењу које сте нам, уважени суграђани, указали чинимо све како бисмо непрестано стварали услове за још лепши и радоснији живот у нашем месту.

Управо зато, драги пријатељи, овај Дан за све грађане Лапова изнова значи потврду тог бремена одговорности да свако својим примером на најбољи начин буде подршка његовом напретку и даљем развоју.

Из дана у дан чинимо све да се ниједна породична кућа не прода, да се огњиште

сачува, да се крсна слава, икона и кандило никада не угасе, да се наша тробојка поносно на институцијама вијори, да нас се духови предака не постиде, да су нам деца здрава и заштићена, да су наши најстарији суграђани поносни на нас - да смо увек њихова утеха и ослонац, да су нам болница, школа и црква стубови и темељи будућности, а новосаграђени путеви безбедни и сигурни.

Нови модели поимања стварности у борби да сачувамо ово што нам је дато траже нове геостратешке одлуке. Србија је тога свесна и зато ће се борити да сачува и унапреди свако поље свог постојања.

Као стожер, као бедем сваке наше борбе, као лучоноша независности, благостања, слободе и мира ове земље и овог народа, стоји ликом и делом председник Србије Александар Вучић. Визионарском политиком, врсном дипломатијом коју одликују снажна интуиција, смисао за стварност, непогрешива рационалност, морал, храброст и искреност и јасним резултатима - свуда и сваком видљивим, председник Александар Вучић даје снагу и подршку сваком месту, сваком човеку коме су српско име и Србија највеће благо и светиња! И управо захваљујући његовом раду и енергији, читава Србија данас има нови лик! Трагови те мудрости и те и такве љубави рефлектују се и на примеру нашег места!

Лапово данас захваљујући несебичној подршци председника Србије израста у модерну, инфраструктурно и привредно препорођену општину која свим ресурсима стоји на располагању сваком свом грађанину, али топло прихвата и све путнике намернике којих је из дана у дан све више. То је оно чему тежимо и чиме се поносимо - да Лапово остане и буде сигурна лука за староседеоце и нова перспектива за оне који препознају наш потенцијал!

Србија се брани љубављу, неуморним раом, брани се храброшћу да се увек и на

сваком месту говори истина. То је мисија председника Александра Вучића! То је и дужност свих нас да истином истину о Србији бранимо.

Дух православља, дух светосавља, дух савременика, политика нашег председника, мудрост и снага нашег народа, наслеђе предака и, изнад свега, љубав према Србији, дају и даће Лапову, као и читавој овој земљи, прилику да уједињени и заједничким снагама ка новим победама храбро и одлучно корачамо. А велики Његош би на овом месту рекао:

Треба служит чести и имену! У то име, драги моји пријатељи: Нека буде борба непрестана, за Србију, за овај народ, за наше Лапово вољено!

Званицама се обратио и председник Општине Лапово Бобан Миличић:

„Уважени саветниче председника Републике, господине Савићу, драги пријатељи, сарадници, суграђани, браћо и сестре, све минуло оставља трагове на души оног будућег.

И све на крају у реч стане. Ипак, од нас зависи да ли ће та реч учинити, да свет буде боље место, а то значи да ли ће речи постати дела која народу корист и радост доносе, јер само тада оне имају праву снагу и вредност. У том смислу теку речи владике Николаја Велимировића који је говорио: *Путник сам и гост на овој земљи*. Оне чувају мудрост хришћанску и искуство прадедовско.

Драги пријатељи, чини ми се да овом мишљу свако ко српско име носи, у Србији живи, али, истовремено, и за Србију живи, може и треба да се идентификује јер наша заједничка борба, наша истрајна и доследна посвећеност вишим и даљим циљевима своје пуно значење имаће управо за оне који су наша будућност, за оне који ће газити нашим стазама и који се неће стидети својих корена, већ ће се дубоко поносити нашим делом, нашом жељом и нашом борбом да на темељима здраве садашњости

мостове ка сигурној будућности градимо.

Тако ће све оно што је оку данашњице недокучиво, око будућности миловати и са радошћу поздрављати...

И управо због оних који долазе наше Лапово има и снаге и воље да се бори и бољи живот за све створи!

Стазе којима данас идемо су исте оне којима су корачали наши преци, којима ће корачати наши потомци. У њима је уткано вековно трајање и борба да остајемо и опстајемо на својим огњиштима, да кућни праг као светињу бранимо и чувамо како би унуци наши за унукe своје то исто чинили! За њих и у њихово име градимо ово место са пуно искрене љубави и једнаком вером у снагу сваког човека да својим примером буде подршка у овој заједничкој борби.

Изазовима нигде краја. Међутим, борба је вечна, као што су добра и племенита дела за вечност. Отуда, из дана у дан, улажемо напоре како би ово место пулсирало новим и бољим условима и приликама:

Тежак венац, ал' је воће слатко!, рекао би велики српски песник. Моја мисија, коју уз ваше поверење заједно са својим сарадницима обављам, а уз велику подршку Владе Републике Србије и председника републике Александра Вучића је управо то: да упркос свим изазовима, неретко тешко премостивим, нашем месту, удахнемо нове животне искре!

Свакодневно се трудимо да вас чујемо, да се разумемо и видимо једни друге јер су хоризнити где се наше заједничке визије укрштају бескрајни, али само ако смо у хтењима и циљевима уједињени, а тако сабрани можемо и урадићемо још више великих ствари и обезбедити низ развојних шанси за квалитетнији и садржајни живот у Лапову.

Некада је нашим дедодвима за бољи живот требало не толико нових путева, већ много правих путева да би се будућност

изградила. Ту народну мудрост не смемо заборавити! И управо на темељима ове стојичке традиције нову морамо и можемо створити радећи на томе свакога дана душом и срцем! Зато позивам све вас да својим искуством, радом и делима, дакле својим примером, будете светионик новим путницима на правим и истинитим путевима - а те путнике будућност доноси!

За крај, сетимо се речи великог Црњанског: *У будућност треба гледати. У будућност треба ићи. У будућност гледају сви срећни народи.*

Са вером у Бога, са вером у људе, остајте овде где је ваша колевка, где су вам корени најснажнији, где Сунце најтоплије сија, остајте ту где вас грле ваше Лапово и ваша Шумадија! Живели! И догодине у вароши која се узвезде рачуна!

На крају Свечане седнице председница Скупштине општине Лапово Мирела Радењковић и председник Општине Лапово Бобан Миличић уручили су награде заслужним појединцима и институцијама.

Плакету са великим грбом Општине Лапово добили су Министарство за бригу о селу Републике Србије и Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Републике Србије за област сарадње.

Плакету са средњим грбом Општине Лапово добила је Анита Димоски, в. д. помоћник министра грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре за железнички интермодални транспорт у области привреде и доприноса у спровођењу пројекта „Брза пруга“.

Плакету са малим грбом добили су за област проналазаштва Ученичка компанија Medi Candy, за област здравства спец. педијатрије др Драгана Голубовић Прешић,

за област културе: Марко Станојевић, Зорица Петковић и Аматерски позоришно-филмски атеље „Студио Д“, за област сарадње ПЗП Крагујевац и Горан Миљковић а за хуманитарни рад: ОШ „Светозар Марковић“ Лапово, Кроношпан СРБ доо, ПУ „Наша младост“ Лапово, Драган Ђорђевић, Иван Радовановић, Дејан Здравковић, Сениша Ђорђевић, Славиша Миличић и Милица Станковић.

Уручене су и захвалнице за постигнуте успехе и допринос у области здравства спец. опште медицине др Невенки Вујаклији, за област образовања Снежани Стаменковић, директорки Средње школе Лапово, а за област хуманитарног рада: Душану Матејићу, Емилији Мирковић Недељковић, Милицы Радивојевић, Марку Добросављевићу, Маријани Голубовић, Марини Бугарчић, Фризерском салону „Маре МД“, Коначишту „Дачини вајати“ и „Зеро“ бару.

Програм Свечане седнице Скупштине општине Лапово поводом Дана општине водила је Сузана Јанићијевић. Званице су имале прилику да погледају кратак видеоматеријал о постигнућима у Лапову у протеклом периоду. У музичком делу програма учествовали су вокална солисткиња Катарина Богдановић и КУД „Лапово – Марковац“.

Фото: Урош Томић

МАРТОВСКИ ПОГРОМ

Марта месеца 2004. године, у етничком чишћењу, протерано је са Косова и Метохије четири хиљаде Срба, спаљено је 935 породичних кућа и упаљено је тридесет пет православних Цркви. Убијено је шеснаест Срба и рањено више од девет стотина наших сународника.

Данас, као последица ових догађаја, наша браћа јужно од Ибра, живе у енклавама, попут америчких Индијанаца у резерватима. Тамо има деце рођене 1998. године, и млађе, која не знају како изгледа живот ван гета.

Сетите се овога када помислите да је вама тешко. Сетите се овога када помислите да Косово треба поделити.

Сетите се овога када кажете да је Косово већ изгубљено.

У две етапе, након завршетка НАТО агресије на СР Југославију и доласка снага КФОР-а на Косово и Метохију, и у другом наврату, 2004. током мартовских погрома, на Косову је уништено осамдесет православних Цркава, парохијских домова, конака, манастирских трпезарија и звоника.

Овде сам покушао да макар набројим све уништене, спаљене и оскрнављене Цркве, а ви се потрудите, па барем прочитајте:

- Манастир Зочиште, саграђен је у 14. веку на темељима старе римске базилике. У манастирској порти, археолози су пронашли ранохришћанске надгробне споменике с почетка петог века, и керамику из четвртог. Манастир је миниран у септембру 1999.

- „Краљева Црква“ је Црква Светих апостола Петра и Павла на брду изнад села Горња Пакаштица. И само брдо се назива Краљево брдо. Ктитор Цркве је краљ Милутин, датира се на сам почетак 14. века. Цркву обнавља краљ Александар Карађорђевић 1925. године. Након рата 1999. и доласка КФОР-а, гробови и споменици око храма су демолирани и Црква је преживела скрнављење и оштећења.

- Манастир Свете Тројице у Муштутишту из 14. века, уништен је експлозивом, спаљени су и конак манастира, библиотека и ризница.

- Црква Богородице Одигитрије у Муштутишту из 1315. године, запаљен је парохијски дом, а Црква разрушена.

- Богородица Љевишка у Призрену, из 14. века, оскрнављена је марта 2004. године, упаљена је изнутра и опљачкана, разбијена је часна трпеза у олтару и оштећене су фреске несагледиве уметничке вредности.

- Црква Светог Спаса у Призрену, из 14. века, опљачкана је, оскрнављена и упаљена у присуству КФОР-а 1999, а затим је поново опљачкана и упаљена и 2004.

- Манастир Светих Архангела у Призрену, задужбина Цара Душана, у долини реке Бистрице, најпре је опљачкан, а затим и упаљен 1999. Као и 2004, када је поново опљачкан, и поново спаљен.

- Црква Светог Николе у Призрену је задужбина призренског властелина Рајка Киризлића који је живео у време цара Душана. Турци је руше 1795. да би 1857. била обновљена, црква је сасвим срушена 2004.

- Манастир Светог Архангела Гаврила, крај Витина из 14 века, спаљен је, а сви манастирски објекти, трпезарија и конак су уништени експлозивом.

- Манастир Светог Уроша, који је по предању подигла царица Јелена, жена цара Душана, после 1371. и у њој је био сахрањен последњи српски цар Урош Нејаки, посвећен је Успењу пресвете Богородице, срањен је са земљом 1999. године.

- Црква Светих Архангела у Горњем Неродимљу, из 14. века, динамитом је срушена до темеља.

- У Доњем Неродимљу срушена је и минирана Црква Светог Стефана из 14. века.

- Манастир Девич из 15. века, запаљен је 2004. Отворена је и оскрнављена гробница Светог Јоаникија Девичког.

- Манастир Светог Марка Коришког из 1467. је миниран, као и звоник.

- Затим Црква Ваведења Пресвете Богородице из 14. века у Долцу, најпре је спаљена, а затим и срањена са земљом 1999. године.

- Црква Светог Спаса у Дворанима саграђена је вероватно средином 15. века. Срушена је током јула и августа 1999. и поред присуства снага КФОР-а.
- Црква Светог Николе у Млечанима, коју локално становништво зове Црквом Свете Петке, саграђена је у 16. веку, по предању на темељима Цркве из 14. века, што је можда разлог да се Црква именује по старијем објекту. Опљачкана је 1999. Срушен је велики део олтара, као и кров.
- Мала гробна Црква Светог Николе у Ђураковцу, обновљена је 1592. на темељима Цркве из 14. века, минирана 1999.
- За Цркву Светог Димитрија у Сиги, се сматра да је подигнута на темељима Цркве старије од Дечана. Краљ Александар Карађорђевић обнавља ову Цркву, да би јула 1999. била срушена до темеља.
- Црква Светог Јована Крститеља у Самодрежи код Вучитрна, опевана је у народној песми као бијела Самодрежа Црква у којој се кнез Лазар и косовски витезови причешћују пре битке. 1932. године је на остацима старе Цркве подигнута нова, од тесаног белог мермера, по пројекту Дерока, једног од највећих предратних архитеката. Након доласка КФОР-а 1999, срушен је кров Цркве, пробијен је олтар, поломљена стакла, а унутрашњост је претворена у јавни тоалет и депонију.
- Црква Светог Лазара у Белици, близу Истока, подигнута је у 14. веку, више пута је рушена и обнављана. Спаљена је 1999.
- Црква Светог Николе, Никољац, у селу Осојане, које се помиње у Повељи краља Милутина из манастира Бањска, недалеко од Истока, озбиљно је оштећена тек након доласка КФОР-а.
- Црква Пресвете Богородице у Великом Крушику је још једна од Цркава саграђених на темељима средњовековне грађевине, спаљена након доласка КФОР-а.
- Црква Светих Врачева Козме и Дамјана у селу Новке крај Призрена, саграђена је у средњем веку, обновљена деведесетих, запаљена је 1999.
- Црква Светог Николе у селу Кијеву, из 14. века, срушена је до темеља, заједно са сеоским гробљем.
- Црква Светог Јевангелисте Марка у Клини саграђена је на темељима средњовековне Цркве Ваведења Пречисте Богородице. Храм је разорен 1999.
- Црква Светог Николе у Љубижди, потиче из 14. века, обновљена је 1867. Албанци је спаљују с унутрашње стране, као и парохијски дом 1999.
- Црква Светог Ђорђа у Руднику, подигнута је у 14. веку. Обнавља је 200 година касније патријарх Макарије Соколовић. По предању, поред Цркве се налази дрво дуда које је посадио Свети Сава, доневши садницу са Сиона, 1929. године
- Манастир Девич који је подигао Ђурађ Бранковић 1434. спаљен је 1999, а кивот Светог Јоаникија је оскрнављен.
- Црква светог Николе у Словињу крај Липљана из 16. века, минирана је и уништена до темеља.
- Црква Светог Илије у Љубижди, саграђена је у 16. веку, обновљена 1979. Паљена је и минирана, као и гробље поред Цркве.
- Црква Пресвете Богородице у Кориши, источном делу Призрена, подигнута у 16. веку, срушена је до темеља, као и гробље у близини 1999, након доласка КФОР-а.
- Црква Свете Петке у селу Клокоту, подигнута на основама старе Цркве из 14. века, спаљена је, а затим и минирана 1999.
- Црква Светог Илије у Вучитрну је изграђена 1834. Опљачкана и оскрнављена, заједно са парохијским домом након повлачења српске војске и доласка КФОР-а 1999.
- Црква Светог Илије у селу Локвице, саграђена је 1866, да би касније била обновљена. Минирана је 1999.
- Црква Ваведења Пресвете Богородице у Белом Пољу, саграђена у периоду од 1866. до 1868, у време кнеза Михајла, а под покровитељством руске царице Марије. Црква је изграђена на средњовековним темељима. Спаљена је два пута, најпре 1999, а затим и 2004.
- Црква Светог Василија Великог подигнута је у селу Србица крај Призрена 1863. Након доласка КФОР-а 1999, прво је спаљена, а затим и срушена.
- Црква Свете Параскеве у Дрснику, саграђена је 1870. на средњовековним темељима.

љима, запаљена је и минирана.

- Капела у Призренској Богословији, изграђена 1872, уништена је током мартовског погрома 2004, када је упаљен и цео комплекс Призренске Богословије.

- Црква Светог апостола Луке у Витомирици крај Пећи, подигнута је 1912. Рушена, скрнављена, паљена и на крају потпуно срушена 1999.

- Црква Свете Петке у селу Добрчане крај Ђилана, саграђена је 1919. Упаљена је 1999. након чега јој се кров урушио и пао унутар Цркве.

- Црква Светог пророка Јеремије у Гребнику, саграђена је 1920, највероватније на темељима старе Цркве, о чему нам сведоче надгробни споменици у околини Цркве из 18. века. Црква је срушена до темеља и терен је поравнат ултама и булдожерима и то након доласка КФОР-а.

- Црква у Штимљу, поред Светог Архангела Михајла, посвећена је и српским ратницима страдалим у Првом светском рату. Највећи српски сликар Урош Предић сликао је иконе, по благослову краља Александра у периоду до 1922. Црква је спаљена 1999. Демолирана је 2004. и опет упаљена. Коначно 2012. На Цркви су разбијени прозори и врата, иконе скрнављене, чак су ишчупани и електрични каблови.

- Црква Пресвете Богородице у Доњем Неродимљу, саграђена је 1925. Први пут 1982. Албанци пљачкају и скрнавље храм, већ јуна 1999. је потпуно разорена.

- Црква Светог Николе у Штимљу, изграђена је на месту старе Цркве на гробљу. Заједно са Црквом која је оскрнављена 1999. уништени су и споменици на гробљу чија се старост процењује на средину осамнаестог века.

- Црква Светог Илије у Подујеву подигнута је 1930. Први пут је оскрнављена у Другом светском рату, да би 1971. била обновљена. 1999. унутрашњост Цркве је упаљена.

- Црква Светог Илије у Жегру, која је била парохијска Црква у овом селу, подигнута је заслугом краља Александра Карађорђевића 1931. Након бомбардовања СР Југославије, Албанци руше ову Цркву, оба

парохијска дома и сеоско гробље.

- Саборни храм Светог краља Уроша у Урошевцу, изграђен је од 1929. до 1933. Спаљен је 1999.

- Парохијска Црква Рођења Пресвете Богородице у селу Софотић крај Урошевца, подигнута је у време краља Александра Карађорђевића, демолирана је, а потом и упаљена 1999.

- Цркву Светог пророка Илије у Бистражину је први пут уништила 1941. албанска СС дивизија. Обновљена је 1991. да би 1999. била бомбардована ручним бомбама.

- Црква Светих апостола Петра и Павла у Истоку, саграђена је 1929. године, и трудом патријарха Варнаве добија иконостас. У току Другог светског рата албански нацисти у Цркви и парохијском дому држе заточене Србе. 1999. је упаљена.

- Црква Светог Илије у Качанику направљена је 1929. по пројекту Момира Коруновића, једног од најзначајнијих архитеката између два рата, који је пројектовао и Цркву Ружицу на Калемегдану. Црква је упаљена 1999.

- Црква Светог пророка Илије у Помазатину, подигнута је 1937, а срушена је први пут током Другог светског рата, од стране албанских фашиста. Обновљена је 1964, да би 1999. била спаљена са унутрашње стране и затим минирана.

- Црква Светих Апостола Петра и Павла из 1938. у Сувој Реци минирана је експлозивом и срушена је до темеља.

- Парохијска Црква Светог Архангела у Муштушту, обновљена је 1939. године, по предању у њој је крштен цар Душан и потиче из немањићког периода. Храм је најпре упаљен, а затим и делимично срушен 1999.

- Саборни храм Свете Тројице у Ђаковици, завршен је 1940. Као Црква, спомен - костурница пострадалих на Косову и Метохији у ратовима 1912-1918. Обновљена је пред само бомбардовање, и коначно уништена у гранатирању 25. јула 1999.

- Ваљало би овде поменути и чувени споменик на Газиместану, јер је и он оскрнављен и миниран након бомбардовања 1999. Ово архитектонско ремек- дело је рад архи-

текте Александра Дерока, који је пројектовао и Храм Светог Саве на Врачару. По предању, на месту где се налази овај споменик се одиграла Косовска битка. Радови на подизању овог спомен-обележја завршени су 1953. године у току комунистичке окупације.

- Епархијски двор у Призрену, изграђен је 1960. Запаљен је и потпуно демолиран марта 2004.

- Црква Свете Тројице у селу Бабљак обновљена је 1966. на темељима старе Цркве. Упаљена је 1999.

- Црква Светог кнеза Лазара у селу Кош, подигнута је 1969. године. 1999. Црква је демолирана и гробље крај Цркве уништено.

- Црква Свете Петке у Биначу је саграђена на темељима старије Цркве 1973. године. Уништили су је припадници ОВК-а експлозивом 1999.

- Црква Светог Илије у селу Некодим крај Урошевца подигнута је на темељима средњовековне Цркве 1975. Опљачкана је и порушена 1999, након доласка КФОР-а.

- У исто време, срушена је и Црква Светог Петра и Павла у Талиновцу, северно од Урошевца. Црква је спаљена изнутра и уништено је и сеоско гробље.

- Црква Свете Тројице у Житињу саграђена је 1980. на темељима средњовековне Цркве. Запаљена је кроз прозоре јула 1999.

- Црква Светог Николе је саграђена 1983. на средњовековним темељима у Доњем Неродимљу. Са Црквом похарано је и гробље и посечен столетни храст, као и црни бор који је по предању посадио цар Душан.

- Богородичина Црква у Наклу, саграђена је 1984, спаљена 1999.

- Црква Светог Николе у Гатању код Урошевца, подигнута је 1985. на темељима старе средњовековне Цркве. Најпре је опљачкана, а затим и разрушена августа 1999.

- Црква Свете Петке у Гојбуљу, налази се на јужним обронцима Копаоника, изграђена је на остацима средњовековне Цркве. До 1986, када је Црква обновљена, ту је било археолошко налазиште са снажним зидовима средњовековне грађевине високе неколико метара. Јуна 1999. Албанци

скрнавеле и пале Цркву, као и парохијски дом. - Црква у селу Речану, недалеко од Суве Реке, близу Призрена, посвећена Светом Ђорђу, најпре је минирана, а затим и потпуно срушена 1999.

- Црква Свете Петке на Макишком пољу, недалеко од села Мушутите, најпре је опљачкана и оскрнављена, а затим запаљена, након доласка немачког дела КФОР-а 1999. године.

- Црква у селу Горњи Закут, у општини Подујево, најпре је упаљена, а затим срањена до темеља, након доласка британских снага КФОР-а.

- Парохијска Црква у селу Грмову, посвећена Светом Јовану, упаљена је, а потом и потпуно срушена јула месеца 1999.

- Црква Светог кнеза Лазара у Ђаковици, налазила се на гробљу у Ђаковици, делу града који се зове Пискота. Црква је грађена од 1991. до 1994. Рушена је у три наврата, 1999, 2001. и 2004. Најпре је оскрнављена, иконе су украдене, а сцена са Албанцем који се пење на куполу и ломи крст обишла је свет. Током мартовског погрома 2004, Црква је потпуно уништена, а парохијски дом додатно оштећен. Није поштеђено ни гробље.

- Црква Светог Илије у Смаћу, крај Призрена, подигнута је 1994. Минирана је изнутра 1999.

- Црква Свете Петке у Заскоку код Урошевца минирана је 1999. након доласка КФОР-а.

- Црква Светих Апостола у Петровцу код Косовске Каменице спаљена је 1999.

- Црква Свете Богородице у Подгорцу код Витине, обновљена је 1996. на темељима средњовековне Цркве, а запаљена 1999.

- Црква Зачећа Светог Јована Претече у Пећкој Бањи, саграђена је 1998. оштећена је и оскрнављена.

- Црква Свете Тројице у Петричу, коју је подигла породица Богољуба Карића, након доласка КФОР-а демолирана је и оскрнављена.

- Црква Свете Тројице у Великој Реци, саграђена је 1997, крај Вучитрна. Запаљена је јуна 1999.

- Параклис на гробљу у Косовској Митровици је оскрнављен, а гробови и споменици уништени 1999.

- Саборни храм Христа Спаса у Приштини је био у изградњи непосредно пред бомбардовање. Након доласка КФОР-а, Црква је минирана, с тим што две од четири мине нису експлодирале, ипак, Црква је озбиљно оштећена.

Поред уништених Цркви, тог 19. марта уништено је преко десет хиљада икона,

Стеван Стефановић

ЧИЈИ СИ ТИ, МАЛИ?

ЗНАМЕНИТИ СРБИ

Предивно питање, има ли лепшег?

Када сам био школарац, распусте сам проводио код очеве баке у планинском селу Криви Вир, селу славном по својој историји, у источној Србији... Стари горштаци су ме сваки пут док сам се играо по селу, одмеравали проицљиво, док су седели испред својих дворишта, или стајали наслоњени на штапове док су чували овце, или су се једноставно сунчали наваљени на капије, ограде и плотове, и упућивали ми ово исто питање...

Тако сам веома брзо морао да научим скраћене верзије породичних стабала, породичне надимке и девојачка презимена свих бака, и са једне и са друге стране, и из доњег краја села, и из горњег краја..

Данас, ни ја нисам много другачији, и кад год моја кћер помиње неког дечака који је показао интересовање за њу, питам је: „Чији је тај мали?“

Јер, што сам старији схватам да од генетског одређења које нам даје наша породица, нема спаса, тачније, од тога не можемо побећи...

Уосталом, када желимо да наш пас са педигреом има младе, не гледамо ли родослов другог пса и да ли је имао болести у породици или награђене примерке са такмичења?

А опет, када је реч о нашој сопственој деци, не понашамо се тако...

Сећате ли се филма „Кум“ Френсиса Форда Кополе, најбољег филма, највећег редитеља? На почетку филма, на свадби своје сестре Мајкл Корлеоне, кога је маестрално

Фресака, али и путири, дискоси и црквене светиње. За то време, 20000 припадника КФОР-а није желело да реагује. Етнички су очишћени Приштина, Чаглавица и Призрен, а Срби су протерани и из Ђилана, Ђаковице, Пећи и Урошевца...

Данас, у данима Великог поста, остаје нам да се више него икад раније уздамо у Господа и да му се молимо, за наше страдално Косово и Метохију.

одглумио Ал Пађино, говори својој вереници Кејт, када говори о пословима своје породице, и о томе како његов отац преко Луке Брација, шаље понуду која не може да се одбије: *Кејт, не брини, то нисам ја, то је моја породица*. Изговара највећу лаж, уверен да говори истину. Јер притиснут околностима у којима мора да спасава свог оца, и на концу и ту своју породицу, постаје као и они, па чак и суровији...

Дакле, не можемо повући дистинкцију између себе и своје породице...

Или можемо, али је јако тешко и јако се ретко дешава...

Покушао сам да направим мали експеримент, да погледамо сви заједно, ко су били очеви наших најславнијих земљака, односно шта би они, као школарци одговарали на питање: *Чији си ти, мали?*

Јован Јовановић Змај је био лекар и песник, син Павла Јовановића сенатора и градоначелника Новог Сада.

Иво Андрић је рођен у селу Долац крај Травника, Антун Андрић био је школски послужитељ...

Право име Ђуре Јакшића било је Георгије, а отац нашег знаменитог песника и сликара био је Дионисије, свештеник.

Петар Кочић, наш славни писац, рођен је у селу Стричићи у данашњој Републици Српској, од оца Јована, свештеника...

Отац Бранислава Нушића, српског писца и патриоте, који се први јавио као добровољац у тренутку када је Аустроугарска анектирала Босну, био је Цинцарин, трговац житом, Георгијас ал Нуша, мајка му је била Српкиња Љубица.

Отац Исидоре Секулић, прве жене чланице Краљеве српске академије, данас Српске академије наука и уметности, био је војно лице, варошки капетан у Мошорину

код Титела.

Отац Стевана Сремца био је занатлија, кројач Аврам Сремац из Сенте, а порекло су водили из Рашке...

Фото: Анђела Станојевић

Тома Црњански, отац нашег највећег писца, био је општински бележник.

Јаков Јаша Јаковљевић, отац Мирјане Јаковљевић Мир-Јам, прве и највеће српске књижевнице, и Стевана Јаковљевића, писца, биолога и ректора Београдског универзитета, био је државни чиновник, често премештан, пензију је дочекао као окружни начелник.

Димитрије Петковић, отац Владисава Петковића Диса, држао је кафану у Заблаћу, што само потврђује моју теорију да су деца кафеџија у ствари најинтелигентнији људи... Димитрије Ракић, отац Милана Ракића, песника и дипломате, био је по занимању економиста, али и књижевник и политичар, на концу и министар финансија, родом из Мионице у Колубарском округу, али је Милан рођен у Београду, где је Димитрије био на служби.

Песник Војисав Илић био је син песника Јована Илића.

Војислав Илић Млађи био је син проте Јована Илића, који је службу започео у Ореовици, у Браничевској епархији, а касније је служио у Цркви Светог Марка у Београду, те је био и дворски свештеник и код Обреновића и код Крађорђевића.

Милош Веселиновић, отац писца Јанка Веселиновића, био је свештеник.

Ђуро Даничић, рођен је као Ђорђе Поповић и био је син новосадског свештеника Јована Поповића.

Радоје Домановић био је син сеоског свештеника у селу Овсиште код Крагујевца. Отац Јоване Стерије Поповића, био је Стерија, Грк, трговац, а мајка му је била Српкиња, Јулијана, ћерка сликара Николе Нешковића.

Вид Ђопић је био официр у аустроугарској армији, борио се против Руса на Карпатима, и умро је као јако млад...

Петар Костић, отац Лазе Костића, био је војник, граничар.

Константин Пупин је био сељак, сточар, имао је десеторо деце, пет кћери и пет синова...

Као што сви знамо, Милутин Тесла био је православни свештеник, дакле Србин у Смиљану у Лици.

Димитрије Путник био је учитељ.

Иван Степановић био је сточар из села Кумодраж крај Београда.

Радован Мишић такође је био сељак, имао је тринаесторо деце од којих је Живојин био најмлађи.

Понекад помишљам шта би било са нама Србима и Србијом да су наши преци одлучивали да имају само једно или два детета, као наше генерације или генерације мојих родитеља, колико се славних Срба уопште не би ни родило.

Перут Бојовић био је земљорадник и имао је шесторо деце, пет синова и кћер.

Отац генерала Боже Јанковића, ослободиоца Косова из балканских ратова био је Милојко Јанковић, оданџија у Министарству финансија у Краљевини Србији.

Михаило Михаиловић, Дражин отац, био је писар Моравичког среза.

Отац Његове Светости, блажене успомене патријарха Павла, био је Стеван Окрајнов, радник. Отишао је у Сједињене америчке државе, да ради, тамо се разболео, и вратио се, по сопственим речима, да кући да умре. Мајка патријарха Павла Ана се преудала, тако да Павле, Гојко Стојчевић, носи презиме по мајци.

Паја Јовановић, сликар, био је син Стевана Јовановића из Вршца, фотографа.

Урош Предић, сликар, син је проте Петра Предића, који је служио у Орловату, делу

Зрењанина, у Банату.

Милутин Шумановић, отац Саве Шумановића био је шумарски инжењер из Винковаца.

Милан, отац Милутина Миланковића био је трговац и сељак, бавио се политиком у родном Даљу.

Отац Милеве Марић био је аустроугарски официр, Милош Марић.

Павле Панчић био је сељак, сточар, али је његов брат био архиђакон у Госпићу, те узима малог Јосифа код себе на школовање.

Михајло Петровић Алас, био је један од најзначајнијих српских математичара, професор и академик, отац му је био Никодим, професор Београдске богословије, а мајка Милица, кћи проте Новице Лазаревића.

Тодор Цвијић био је трговац.

Петар Принцип био је земљорадник и сточар.

Недељко Чабриновић, младобосанац, такође један од атентатора на Франца Фердинанда, био је син кафеције, Васа Чабриновића.

Отац Јована Дерока, архитекте, који је градио Храм Светог Саве био је Евгеније Дерока, високи чиновник на железници...

Отац Момира Коруновића, кога су називали српски Гауди, архитекте, који је пројектовао палату Министарства поште, зграду Маршалата Краљевског двора, православу Цркву у Љубљани, стари епархијски дом у Пожаревцу, Цркву Ружицу на Калемегдану, гимназију у Сремској Митровици из 1930, био је прота Петар Коруновић, свештеник.

Отац Слободана Јовановића, који се налази на новчаници од 5000 динара, и сматра се једним од првих Срба који уопште носи име Слободан, ректор Београдског универзитета, најзначајнији српски правник, био је Владимир Јовановић члан Краљеве академије наука, министар финансија и идеолог либерала.

Што се тиче наших савременика, Вук Бећковић био је официр Војске Краљевине Југославије, Војисав Д. Пекић био је државни чиновник, Гојко Капор се бавио финансијама, и као финансијски стручњак, случајно се задесио у Сарајеву, где је упознао своју будућу супругу. Као официр резервног састава, рат проводи у заробље-

Ништву. Милош Ерић био је земљорадник, Срђан Ђоковић био је професионални скијаш и тренер скијања и држао је пицерију на Копаонику.

Опростите ако сам прескочио неко од значајних и славних Срба, вероватно јесам, многе од њих, овде сам побројао само неке који су се мени чинили важним за тему о којој говорим. Чини се, на први поглед, да је нешто више пречана, односно Срба из Војводине, али што би рекао Црњански Андрићу: *Колико је талената попут нас настрадало током албанске голготе и на Кајмакчалану и током пробоја Солунског фронта, док смо ми тога били поштеђени...*

Такође, у страним западноевропским институтима и даље говоре о цивилизацијској разлици између њих и нас, загребачки писац Јерговић говори да је пуцањ у Франца Фердинанда био пуцањ у модерно и у напредак и да је суновратио Босну, учинивши је вечном периферијом Европе.

Чињенице нам говоре другачије: само је Београд имао више школа него цела Босна, у којој је током целокупне аустроугарске управе отворено само око 250 основних школа. Још, становништво је с намером држано у беди, образовној и материјалној, социјалној, политичкој, док је спахијски, беговски систем задржан, преко деведесет посто становништва није имало право ни на основно школско образовање. У Краљевини Србији је за то време отворено 1272 основне школе.

Славни Срби били су дакле, пре свега, деца, да се послужим еуфемизмом ситних интелектуалаца, пре свих свештеника и то веома често, сеоских свештеника, затим су ту деца учитеља, наставника, државних чиновника, трговаца или угоститеља, тачније друга генерација сељачке деце. У ствари, најчешће су унуци сељака, што показује да су довољне само две генерације да се створе врхунски научници и људи који ће променити свет. Наравно, има и оних који су директно деца сељака, што је још већи подвиг...

Данас, када је много лакше, и образовати се, и путовати, и учити језике, дужни смо да будемо верни следбеници великих идеја наших славних предака.

НАШ ЛИСТ У РУКАМА НАЈМЛАЂИХ ЧИТАЛАЦА

Фото: Анђела Станојевић

Слово о Лапову: лист за библиотекарство, књижевност, културу и завичајност,
година IV, број 14, март 2024.

ISSN 2738-1056

UDC 02+82

Излази 4 пута годишње;

Издавач: Општинска библиотека „Слово”, Његошева ба, Лапово;

За издавача: Данијела Вулићевић

Телефон: 034 6852198;

E-mail: biblioteka-slovo@hotmail.com

Уредник: Данијела Вулићевић;

Помоћник уредника: Стеван Стефановић; Редакција: Марко Станојевић, Јовица Николић,

Милица Станковић, Горан Живковић, Владимир Којанић, Зоран Станојевић,

Дејан Петровић, Кристина Миладиновић, Надица Милетић и Зоран Солунац;

Коректура: Данијела Вулићевић и Сања Станисављевић;

Дизајн корице: Ивана Илић

Фотографија на корици: Зоран Станојевић;

Техничка припрема: Дизајн студио KONNEKT

Штампа: Колор Прес, Лапово;

Тираж: 200 примерака

СТАРО БРДО

Изнад крошњи било је лето
Под тежином шљива
Гране су добиле чудне облике
Док ми се за прсте лепио сок
И заробио ме у дану
Давала сам им имена:
Фазан, Вук, Поскок,
Водопад, Бисаге и Страшило.
При тлу, у хладу,
У мору плодова
Најлепше приче
Натпевале су птице
И напуниле приколицу...

Упорне кише су избрисале
Пут за Липар
Ни траг му не назирем
У сећању
Кад загризем воћку
Под челом ми бљесне
Како је мајка тепала оцу
И како је отац гледао мајку
Док ми се за прсте лепио сок
И заробио ме у нежности
Сремну да љубави дам имена:
Срна, Детлић, Лептир,
Извор, Башта и Огњиште.
Тако је настала љубичаста.

Данијела Вулићевић

ОПШТИНСКА
БИБЛИОТЕКА
-СЛОВО-